



KRR.430.002.2021
Nr ewid. 110/2021/P/21/001/KRR


Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie budżetu państwa w 2020 r.
w części 72 – Kasa Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego
oraz wykonanie planu finansowego
Funduszu Emerytalno-Rentowego

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p.o. Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi



Marek Adamiak

Akceptuję:

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli



Małgorzata Motylow

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli



Marian Banaś
Warszawa, dnia

08.06.2021

Najwyższa Izba Kontroli
Ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

| | |
|---|-----------|
| 1. WPROWADZENIE | 4 |
| 2. OCENA OGÓLNA | 6 |
| 3. WNIOSEK | 7 |
| 4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO | 8 |
| 4.1. DOCHODY BUDŻETOWE..... | 8 |
| 4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA | 8 |
| 5. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTALNO-RENTOWEGO | 16 |
| 5.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW | 16 |
| 5.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW..... | 17 |
| 5.3. STAN FUNDUSZU I GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI | 18 |
| 5.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI..... | 19 |
| 6. SPRAWOZDAWCZOŚĆ I KSIĘGI RACHUNKOWE | 20 |
| 6.1. SPRAWOZDAWCZOŚĆ..... | 20 |
| 6.2. KSIĘGI RACHUNKOWE | 20 |
| 7. INFORMACJE DODATKOWE | 22 |
| 8. ZAŁĄCZNIKI | 23 |
| 8.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO | 23 |
| 8.2. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ FUNDUSZU EMERYTALNO-RENTOWEGO | 24 |
| 8.3. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO | 25 |
| 8.4. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO | 26 |
| 8.5. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTALNO-RENTOWEGO..... | 28 |
| 8.6. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI..... | 31 |

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli

Dokonanie oceny wykonania ustawy budżetowej na rok 2020¹, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części 72 – KRUS oraz realizacji planu finansowego FER.

Zakres kontroli

Realizacja wydatków budżetu państwa w części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Sporządzenie sprawozdań budżetowych (rocznych oraz za IV kwartał 2020 r.) oraz sprawozdań za IV kwartał 2020 r. w zakresie operacji finansowych – dotyczących budżetu państwa części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz państwowych funduszy celowych, tj. FER, FA, FPiR, których dysponentem jest Prezes KRUS.

Prowadzenie ksiąg rachunkowych centrali KRUS

System kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych w centrali KRUS

Nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych², dalej: ufp

Planowanie i realizacja przychodów FER

Planowanie i wykonanie kosztów FER oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji

Gospodarowanie wolnymi środkami FER

Jednostka kontrolowana

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej: KRUS lub Kasa) działa na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników³.

Prezes Kasy jest centralnym organem administracji rządowej, podległym ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi (art. 2 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników).

W strukturze organizacyjnej KRUS wyodrębniono: 16 Oddziałów Regionalnych (dalej: OR KRUS), 256 placówek terenowych oraz sześć Centrów Rehabilitacji Rolników.

KRUS prowadzi samodzielną gospodarkę finansową (art. 75 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Prezes Kasy dysponuje trzema państwowymi funduszami celowymi, tj.: Funduszem Emerytalno-Rentowym (dalej również: FER), Funduszem Administracyjny (dalej również: FA) oraz Funduszem Prewencji i Rehabilitacji (dalej również: FPiR), zgodnie z art. 76 ust. 2 i 2a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Państwo gwarantuje wypłatę świadczeń finansowanych z FER (art. 76 ust. 3 tej ustawy).

Prezes KRUS pełni z urzędu funkcję zarządu Funduszu Składkowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników (art. 76 ust. 1 ww. ustawy). Fundusz jest osobą prawną. Sposób prowadzenia gospodarki finansowej KRUS został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego⁴.

Zgodnie z art. 62 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, KRUS prowadzi działalność w zakresie:

- obsługi ubezpieczonych i świadczeniobiorców w sprawach dotyczących objęcia ubezpieczeniem, składek na ubezpieczenie oraz przyznawania i wypłaty świadczeń z ubezpieczenia;
- zadań określonych w art. 63–66 ww. ustawy, tj.:
 - ✓ prowadzi działalność na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym; Prezes KRUS w porozumieniu z Radą Rolników, ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi oraz ministrem właściwym do spraw zdrowia określa zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym (art. 63 ww. ustawy);
 - ✓ podejmuje działania na rzecz pomocy ubezpieczonym i osobom uprawnionym do świadczeń z ubezpieczenia; może udzielać pomocy ubezpieczonym w rehabilitacji członków ich rodzin (art. 64 ust. 1 i 2 ww. ustawy);
 - ✓ udziela rolnikom informacji o umowach, jakie mogą być zawierane w związku z zamiarem zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej (art. 65 ww. ustawy);
 - ✓ może inicjować i wspierać rozwój ubezpieczeń dla rolników i członków ich rodzin, prowadzonych przez towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych stosownie do przepisów o działalności ubezpieczeniowej (art. 66 ust. 1 ww. ustawy);
- obsługi prac Rady Rolników;
- informowania ubezpieczonych i świadczeniobiorców o prawach i obowiązkach wynikających z ww. ustawy oraz propagowania działalności KRUS.

¹ Ustawa budżetowa na rok 2020 z dnia 14 lutego 2020 r. (Dz. U. poz. 571, ze zm.), dalej ustawa budżetowa na rok 2020.

² Dz. U. z 2021 r. poz. 305.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 266, dalej: ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 144.

Fundusz Emerytalno-Rentowy, zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jest przeznaczony na finansowanie świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, emerytur i rent z innego ubezpieczenia społecznego, wypłacanych łącznie ze świadczeniami z ubezpieczenia emerytalno-rentowego wraz z dodatkami, refundacji określonych kosztów Funduszowi Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli przepisy emerytalne przewidują taką refundację oraz ubezpieczeń zdrowotnych: rolników i pracujących z nimi domowników podlegających ubezpieczeniu społecznemu, osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w części składkowej, rolników, którzy nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu, a podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W 2020 r. ze środków budżetu państwa ujętych w części 72 – KRUS, na podstawie przepisów odrębnych ustaw realizowano również inne zadania (świadczenia zlecone do wypłaty KRUS) takie jak: świadczenia dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych, dodatek dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych, ryczałty energetyczne, dodatki kombatanckie, zasiłki pogrzebowe po inwalidach wojennych, wojskowych i osobach represjonowanych, dodatki kompensacyjne, świadczenia pieniężne dla osób deportowanych do pracy przymusowej, świadczenia pieniężne dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej, świadczenia pieniężne dla cywilnych niewidomych ofiar działań wojennych, rodzicielskie świadczenie uzupełniające, świadczenie wyrównawcze, zasiłki opiekuńcze wypłacone od 1 kwietnia do 30 września 2020 r. oraz zasiłki z tytułu kwarantanny wypłacone od 1 czerwca do 30 września 2020 r.

Zasiłki opiekuńcze i z tytułu kwarantanny wypłacono na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁵.

Od dnia 1 października 2020 r. zasiłki opiekuńcze i zasiłki z tytułu kwarantanny wypłacane były w ramach FER ze środków pochodzących z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

W 2020 r. w układzie budżetu zadaniowego Prezes KRUS, jako dysponent części 72 – KRUS realizował wydatki w ramach dwóch funkcji (13. Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny i 20. Zdrowie), dwóch zadań (13.2. Świadczenia społeczne i 20.1. W System opieki zdrowotnej i dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej). W ramach realizowanych w 2020 r. przez KRUS zadań wyodrębniono trzy podzadania i pięć działań.

Zrealizowane w 2020 r. w części 72 – KRUS dochody wyniosły 28,4 tys. zł, a wydatki budżetu państwa 18 919 917,6 tys. zł. Zrealizowane wydatki stanowiły 3,75% wydatków budżetu państwa ogółem (504 776 147,7 tys. zł).

W 2020 r. w części 72 – KRUS nie realizowano wydatków z budżetu środków europejskich.

Zrealizowane w 2020 r. przychody FER (bez refundacji kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i innych transferów) wyniosły 19 994 949 tys. zł, a koszty (bez świadczeń zbiegowych i innych transferów) 19 832 234,9 tys. zł. Na koniec 2020 r. stan FER wyniósł 29 375,9 tys. zł.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶.

⁵ Dz. U. 1842 ze zm., dalej ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia opisowo
wykonanie budżetu
państwa
w 2020 r. w części
72 – Kasa Rolniczego
Ubezpieczenia
Społecznego

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia pozytywnie
wykonanie planu
finansowego w 2020 r.
Funduszu Emerytalno-
Rentowego

Najwyższa Izba Kontroli ocenia opisowo wykonanie budżetu państwa w 2020 r. w części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego na 2020 r. Funduszu Emerytalno-Rentowego.

Wydatki budżetu państwa w części 72 – KRUS zostały zrealizowane w kwocie 18 919 917,6 tys. zł stanowiącej 100% planu po zmianach (18 923 175,2 tys. zł). W zakresie blokowania planowanych wydatków budżetu państwa w części 72 – KRUS, przekazywania dotacji na FER z części 72 – KRUS, wykorzystania rezerw celowych w części 72 – KRUS, realizacji w 2020 r. planu finansowego Funduszu Emerytalno-Rentowego, sporządzania sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2020 r. w zakresie operacji finansowych dotyczących budżetu państwa części 72 – KRUS oraz państwowych funduszy celowych, których dysponentem jest Prezes KRUS, a także prowadzenia ksiąg rachunkowych w centrali KRUS oraz systemu kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania i rzetelności ww. sprawozdań, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzona nieprawidłowość, która miała wpływ na obniżenie oceny wykonania budżetu państwa w 2020 r. w części 72 – KRUS, dotyczyła przekroczenia planowanych wydatków w ww. części:

- 1) w dziale 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, w rozdziale 75313 – *Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego*, w § 3110 – *Świadczenia społeczne* – według stanu na koniec: sierpnia 2020 r. o kwotę 53 691,7 tys. zł, września 2020 r. o kwotę 91 280,4 tys. zł, października 2020 r. o kwotę 115 517,7 tys. zł i listopada 2020 r. o kwotę 19 224,6 tys. zł;
- 2) w dziale 853 – *Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej*, w rozdziale 85395 – *Pozostała działalność*, w § 3110 – *Świadczenia społeczne* – według stanu na koniec: stycznia 2020 r. o kwotę 1,9 tys. zł i marca 2020 r. o kwotę 0,4 tys. zł.

Zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 3 oraz art. 162 pkt 3 ufp wydatki mogą być dokonywane na cele oraz w wysokościach określonych w planie finansowym jednostki, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień.

Główną przyczyną ww. przekroczeń było niedokonanie zmiany planu finansowego wydatków części 72 – KRUS, przez dysponenta części, stosownie do art. 171 ust. 1 ufp, polegającej na przeniesieniu wydatków pomiędzy rozdziałami i paragrafami klasyfikacji, celem wypłaty zasiłków opiekuńczych oraz zasiłków z tytułu kwarantanny, dla osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników, na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19.

3. WNIOSEK

**Prezes Kasy Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego**

Wobec stwierdzonej nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o dokonywanie wydatków zgodnie z ustalonym planem finansowym po zmianach.

4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

4.1. DOCHODY BUDŻETOWE

4.1.1. REALIZACJA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2020 r., kontrola dochodów budżetowych w części 72 – KRUS została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami 2019 r.

W 2020 r. dochody budżetowe w części 72 – KRUS zostały zrealizowane w kwocie 28,4 tys. zł i były wyższe o 8,4 tys. zł (tj. o 42%) od planu ustalonego w ustawie budżetowej na rok 2020 (20 tys. zł) oraz stanowiły 54,6% dochodów uzyskanych w 2019 r. (52 tys. zł).

Głównym źródłem dochodów w części 72 – KRUS były dochody w kwocie 25 tys. zł uzyskane z tytułu zwrotu nienależnie pobranych świadczeń dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych⁷ oraz dodatków kombatanckich⁸, a także z tytułu nienależnie pobranych jednorazowych dodatków pieniężnych⁹ i zapomóg¹⁰.

4.1.2. NALEŻNOŚCI POZOSTAŁE DO ZAPŁATY

Na koniec 2020 r. wystąpiły należności w kwocie 8,8 tys. zł, w tym 5,8 tys. zł stanowiły zaległości. Zaległości te były niższe o 0,5 tys. zł (tj. o 7,9 %) od kwoty zaległości na koniec 2019 r. (6,3 tys. zł) i dotyczyły w szczególności nienależnie pobranych świadczeń z ww. tytułów.

4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

4.2.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

Wydatki budżetu państwa, zaplanowane w ustawie budżetowej na rok 2020 w części 72 – KRUS w kwocie 18 943 168 tys. zł¹¹, zostały w trakcie roku zwiększone ze środków rezerw celowych o 7,2 tys. zł na podstawie dziewięciu decyzji Ministra Finansów oraz Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia: 17 i 28 lutego, 26 marca, 27 kwietnia, 26 maja, 26 czerwca, 24 sierpnia, 25 września i 26 listopada 2020 r.

Na polecenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2020 r. wydanego na podstawie art. 15zi pkt 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19, w związku z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw¹², Minister Finansów, Funduszy i Polityki

⁷ Świadczenie, o którym mowa w ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 1790, ze zm.), dalej: świadczenie dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych.

⁸ Świadczenie, o którym mowa w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2020 r. poz. 517, ze zm.), dalej: dodatek kombatancki.

⁹ Świadczenie, o którym mowa w ustawie z dnia 15 stycznia 2016 r. o jednorazowym dodatku pieniężnym dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenia przedemerytalne, zasiłki przedemerytalne, emerytury pomostowe albo nauczycielskie świadczenia kompensacyjne w 2016 r. (Dz. U. poz. 2011), dalej: jednorazowy dodatek pieniężny.

¹⁰ Świadczenie, o którym mowa w ustawie z dnia 20 maja 2005 r. o zapomogach pieniężnych dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenia przedemerytalne albo zasiłki przedemerytalne w 2007 r. (Dz. U. Nr 102, poz. 852, ze zm.).

¹¹ Pierwotnie, w ustawie budżetowej na rok 2020 w części 72 – KRUS zaplanowano wydatki w wysokości 17 951 189 tys. zł i były one niższe o 991 979 tys. zł od wydatków określonych w nowelizacji ustawy budżetowej na rok 2020 (ustawa z dnia 28 października 2020 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2020, Dz. U. poz. 1919).

¹² Dz. U. poz. 568, ze zm., dalej: ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19.

Regionalnej decyzją z dnia 30 grudnia 2020 r. zmniejszył plan wydatków w części 72 – KRUS o kwotę 20 000 tys. zł i przesunął ww. planowane wydatki do poz. 75 rezerwy celowej pn.: *Rezerwa celowa na wpłatę do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19*. Powyższa zmiana dotyczyła planowanych wydatków, które zostały zablokowane decyzją Prezesa KRUS z 21 grudnia 2020 r.

Plan wydatków po zmianach w cz. 72 – KRUS został ustalony w wysokości 18 923 175,2 tys. zł.

Przyznane rezerwy celowe (poz. 16 – Zobowiązania wymagalne Skarbu Państwa), objęte szczegółowym badaniem, wykorzystano celowo, w kwocie 7,2 tys. zł, tj. w 100% na pokrycie refundacji kosztów poniesionych przez OR KRUS z tytułu wypłaty jednorazowych dodatków pieniężnych dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenia przedemerytalne, zasiłki przedemerytalne, emerytury pomostowe albo nauczycielskie świadczenia kompensacyjne w 2016 r. Prawidłowo dokonano zmian w planie finansowym dysponenta części. Wydatki na ten cel nie mogły zostać ujęte w planie wydatków w 2020 r. w części 72 – KRUS na etapie opracowania ustawy budżetowej z uwagi na brak informacji w tamtym czasie o wysokości i liczbie wypłat jednorazowych dodatków pieniężnych na kolejny rok budżetowy.

W 2020 r. nie zwiększano planu wydatków części 72 – KRUS ze środków rezerwy ogólnej.

W 2020 r. blokowania planowanych wydatków w części 72 – KRUS dokonano decyzją Prezesa KRUS z dnia 21 grudnia 2020 r. Decyzja dotyczyła planowanych wydatków na dotację dla FER (§ 2430 *Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego*) w kwocie 20 000 tys. zł i została podjęta z powodu nadmiaru posiadanych środków w ramach tego funduszu. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie blokowania planowanych wydatków. Blokowanie planowanych wydatków było zgodne z przepisami ufp i nastąpiło niezwłocznie po ustaleniu, że wydatek nie będzie realizowany.

Wydatki budżetu państwa w części 72 – KRUS zostały zrealizowane w kwocie 18 919 917,6 tys. zł stanowiącej 100% planu po zmianach (18 923 175,2 tys. zł).

Wyższa realizacja o 60 765,5 tys. zł tj. 0,3% w stosunku do wykonania w 2019 r. (18 859 152,1 tys. zł) spowodowana była w szczególności wypłatą w 2020 r. zasiłków z tytułu opieki¹³ (dalej: zasiłek opiekuńczy) oraz zasiłków z tytułu kwarantanny¹⁴ (dalej: zasiłek z tytułu kwarantanny) w łącznej wysokości 158 982,5 tys. zł. Zwrotu niewykorzystanych w 2020 r. środków w ramach części 72 – KRUS, w łącznej kwocie 3257,6 tys. zł, dokonano terminowo, tj. w dniu 21 stycznia 2021 r. na rachunek bankowy Ministerstwa Finansów.

U dysponenta części 72 – KRUS kontrolą objęto próbę dotacji przekazanych na rachunek bankowy FER w kwocie 3 628 957,2 tys. zł, stanowiącej 19,7% łącznej kwoty zrealizowanych wydatków na dotację w 2020 r. w części 72 – KRUS (18 451 313,4 tys. zł).

Doboru próby dotacji dokonano w sposób celowy ze względu na miesiące, w których zrealizowano najwyższe wypłaty dotacji na ten cel, tj. w maju 2020 r. w kwocie 1 809 729,8 tys. zł i w grudniu 2020 r. w kwocie 1 819 227,4 tys. zł.

¹³ Wydatki na zasiłek opiekuńczy realizowane były na podstawie przepisu art. 4a ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19. Przepis ten został dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19 i wszedł w życie 31 marca 2020 r.

¹⁴ Wydatki na zasiłek z tytułu kwarantanny realizowane były na podstawie przepisu art. 31zy³ ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19. Przepis umożliwiający wypłatę tego zasiłku przez KRUS został zmieniony przez art. 46 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875, ze zm.) i wszedł w życie 16 maja 2020 r.

W badanej próbie dotacji nie stwierdzono nieprawidłowości. Zapotrzebowania miesięczne na środki budżetowe przekazywane były Ministrowi Finansów oraz Ministrowi Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej¹⁵ z zachowaniem terminu określonego w § 8 ust. 2 rozporządzenia z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa¹⁶. Dotacja przekazywana była przez dysponenta części 72 – KRUS na podstawie harmonogramu wydatków opracowanego w trybie art. 147 ufp, na rachunek bankowy FER. Dyspozycje przelewów sporządzane były na podstawie zapotrzebowań na środki na FER zgłoszonych przez OR KRUS oraz na podstawie sporządzonych w Biurze Statystyki centrali KRUS: sprawozdań statystycznych w zakresie środków na składki na ubezpieczenie zdrowotne rolników oraz Informacji o podatku dochodowym od świadczeń emerytalno-rentowych. Dyspozycje przelewów sprawdzone były pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym przez pracowników Biura Finansowego centrali KRUS, a po dokonanej kontroli wstępnej przez Głównego Księgowego Kasy, środki finansowe zatwierdzane były do wypłaty przez kierownika jednostki lub osobę upoważnioną do dysponowania środkami.

Wydatki w ramach grupy ekonomicznej dotyczącej dotacji w części 72 – KRUS zostały zrealizowane w kwocie 18 451 313,4 tys. zł stanowiącej 100% planu po zmianach (18 451 709 tys. zł) i były niższe o 0,4% (tj. o 72 215 tys. zł) od wykonania w 2019 r. (18 523 528,4 tys. zł). Niższe wykonanie w 2020 r. wynikało głównie z realizacji w 2019 r. wypłat ze środków FER jednorazowych świadczeń pieniężnych dla emerytów i rencistów¹⁷, podczas gdy wypłaty dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów w 2020 r. realizowane były na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 stycznia 2020 r. o dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów¹⁸ ze środków Funduszu Solidarnościowego, o którym mowa w ustawie z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym¹⁹.

Wydatki w tej grupie ekonomicznej w 2020 r. zostały przeznaczone na:

- dotację dla FER na zadania związane z wypłatą świadczeń, określone w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników (18 430 121,4 tys. zł);
- dotację z budżetu państwa stanowiącą zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty KRUS (10 868 tys. zł);
- dotację do Funduszu Prewencji i Rehabilitacji²⁰ na finansowanie kosztów rzeczowych realizacji zadań KRUS określonych w art. 21b, 63 i 64 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (10 324 tys. zł).

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 72 – KRUS zostały zrealizowane w kwocie 458 364,6 tys. zł stanowiącej 99,5% planu po zmianach (460 866,2 tys. zł) i były wyższe o 41,3% (tj. o 133 888 tys. zł) od wykonania w 2019 r. (324 476,6 tys. zł). Wyższe wykonanie wydatków wynikało głównie z realizacji w 2020 r. wypłat zasiłków opiekuńczych oraz zasiłków z tytułu kwarantanny.

Wydatki w tej grupie w 2020 r. zostały przeznaczone na:

- świadczenia społeczne – świadczenia (zadania) zlecone do wypłaty KRUS w 2020 r. (458 352,6 tys. zł);
- jednorazowe dodatki pieniężne (7,2 tys. zł);
- refundacje ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC²¹ (4,8 tys. zł).

Wydatki bieżące w części 72 – KRUS w 2020 r. zostały zrealizowane w kwocie 10 239,6 tys. zł stanowiącej 96,6% planu po zmianach (10 600 tys. zł) i były niższe o 8,1% (tj. o 907,5 tys. zł) od wykonania w 2019 r. (11 147,1 tys. zł). Wydatki w tej grupie zostały przeznaczone na opłacenie składek zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa za osoby zwolnione z tego obowiązku²². Niższe wykonanie w 2020 r. wynikało głównie z mniejszej liczby osób, za które składka ta była opłacana.

¹⁵ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (Dz. U. poz. 1719), z mocą obowiązywania od dnia 6 października 2020 r.

¹⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 259.

¹⁷ Jednorazowe świadczenia pieniężne dla emerytów i rencistów wypłacane były na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o jednorazowym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów w 2019 r. (Dz. U. poz. 743).

¹⁸ Dz. U. poz. 321, ze zm.

¹⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1787, ze zm.

²⁰ Zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, FPiR jest przeznaczony na finansowanie kosztów rzeczowych wynikających z realizacji zadań KRUS, o których mowa w art. 21b, 63 i 64 tej ustawy.

²¹ Świadczenia OC i AC finansowane były na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

²² Składki zdrowotne za osoby zwolnione z tego obowiązku finansowane były z budżetu państwa na podstawie art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1398, ze zm.), dalej: ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W ramach zadań zleconych do wypłaty KRUS w 2020 r. zrealizowano wydatki w kwocie 458 352,6 tys. zł, z przeznaczeniem na:

- świadczenia dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych (4011 szt., w łącznej kwocie 115 852,6 tys. zł);
- dodatki dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych (2741 szt., w łącznej kwocie 2406,5 tys. zł);
- ryczałty energetyczne (501 264 szt., w łącznej kwocie 85 624,5 tys. zł);
- dodatki kombatanckie (146 605 szt., w łącznej kwocie 33 346,2 tys. zł);
- zasiłki pogrzebowe po inwalidach wojennych, wojskowych i osobach represjonowanych (556 szt., w łącznej kwocie 2221,2 tys. zł);
- dodatki kompensacyjne (426 997 szt., w łącznej kwocie 14 578,4 tys. zł);
- świadczenia pieniężne dla osób deportowanych do pracy przymusowej (102 944 szt., w łącznej kwocie 21 098,9 tys. zł);
- świadczenia pieniężne dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej (40 894 szt., w łącznej kwocie 9300,2 tys. zł);
- świadczenia pieniężne dla cywilnych niewidomych ofiar działań wojennych (119 szt., w łącznej kwocie 103,3 tys. zł);
- rodzicielskie świadczenie uzupełniające (11 688 szt., w łącznej kwocie 14 393,1 tys. zł);
- świadczenie wyrównawcze (247 szt., w łącznej kwocie 445,3 tys. zł);
- zasiłki opiekuńcze wypłacone od 1 kwietnia do 30 września 2020 r. w kwocie 152 807,5 tys. zł (za 4 715 472 dni opieki) oraz zasiłki z tytułu kwarantanny wypłacone od 1 czerwca do 30 września 2020 r. w kwocie 6175 tys. zł (łącznie 4750 szt.); zasiłki opiekuńcze i z tytułu kwarantanny wypłacono na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19; od dnia 1 października 2020 r. zasiłki te wypłacane były w ramach Funduszu Emerytalno-Rentowego ze środków pochodzących z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Na koniec 2020 r. zobowiązania w części 72 – KRUS wyniosły 900,5 tys. zł i stanowiły 94,6% zobowiązań na koniec 2019 r. (952,4 tys. zł). Niższa o 51,9 tys. zł, tj. o 5,4% kwota zobowiązań wynikała głównie z mniejszej liczby osób podlegających wyłączeniu z ubezpieczenia zdrowotnego i dotyczyła składek na ubezpieczenie zdrowotne finansowanych z budżetu państwa za te osoby na podstawie art. 86 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W części 72 – KRUS w 2020 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

W 2020 r. sporządzano w trakcie roku m.in. miesięczne *Informacje o zadaniach zleconych, Informacje o wypłatach niezrealizowanych zadań zleconych oraz meldunki statystyczne w zakresie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego rolników oraz świadczeń pozaubezpieczeniowych*. Prawidłowość wykorzystania środków na dotacje z budżetu otrzymane przez państwowe fundusze celowe, których dysponentem był Prezes KRUS, weryfikowana była na podstawie sprawozdań oraz *Informacji przekazywanych do centrali KRUS przez OR KRUS*. Rodzaje i częstotliwość sporządzanych sprawozdań w jednostkach organizacyjnych KRUS zostały określone w § 3 ust. 2 Zasad rachunkowości²³.

Sporządzano ponadto sprawozdania wynikające z obowiązujących przepisów prawa oraz dodatkowo na potrzeby analiz i kontroli zarządczej sprawozdania półroczne w układzie zadaniowym z wykonania wydatków budżetu państwa i wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego oraz sprawozdania wewnętrzne, których wzory określone zostały w Zasadach rachunkowości.

W ramach kontroli nad prawidłowością sporządzenia zapotrzebowań na środki na wydatki z budżetu państwa dokonywano analizy stanu środków pieniężnych na rachunku FER oraz zapotrzebowań na środki z OR KRUS na świadczenia emerytalno-rentowe.

²³ Załącznik do zarządzenia nr 21 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie zasad rachunkowości (Dz. Urz. KRUS poz. 22), ze skutkiem obowiązywania od początku roku – dalej: Zasady rachunkowości.

W 2020 r. Biuro Kontroli centrali KRUS przeprowadziło 15 (tj. 100%) kontroli ujętych w planie na 2020 r., z tego 14 kontroli kompleksowych i jedną kontrolę problemową. Ponadto przeprowadzono trzy kontrole doraźne. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości lub uchybień formułowane były zalecenia pokontrolne. Spośród 14 kontroli kompleksowych, 12 dotyczyło zagadnień wydatkowania środków publicznych. W przypadku formułowania zaleceń pokontrolnych dyrektorzy OR KRUS w wyznaczonym terminie informowali Prezesa KRUS o sposobie ich realizacji.

W 2020 r. w części 72 – KRUS nastąpiło przekroczenie planowanych wydatków:

- 1) w dziale 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, w rozdziale 75313 – *Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego*, w § 3110 – *Świadczenia społeczne*, według stanu na koniec:
 - sierpnia 2020 r. o kwotę 53 691,7 tys. zł (plan 295 238 tys. zł, wykonanie 348 929,7 tys. zł);
 - września 2020 r. o kwotę 91 280,4 tys. zł (plan 295 238 tys. zł, wykonanie 386 518,4 tys. zł);
 - października 2020 r. o kwotę 115 517,7 tys. zł (plan 295 238 tys. zł, wykonanie 410 755,7 tys. zł);
 - listopada 2020 r. o kwotę 19 224,6 tys. zł (plan 415 351 tys. zł, wykonanie 434 575,6 tys. zł);
- 2) w dziale 853 – *Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej*, w rozdziale 85395 – *Pozostała działalność*, w § 3110 – *Świadczenia społeczne*, według stanu na koniec:
 - stycznia 2020 r. o kwotę 1,9 tys. zł (plan 0 tys. zł, wykonanie 1,9 tys. zł);
 - marca 2020 r. o kwotę 0,4 tys. zł (plan 3,7 tys. zł, wykonanie 4,1 tys. zł).

Powyższe przekroczenia planu wydatków po zmianach w trakcie 2020 r. stanowiły naruszenie przepisów art. 44 ust. 1 pkt 3 oraz art. 162 pkt 3 ufp, zgodnie z którymi wydatki mogą być dokonywane na cele oraz w wysokościach określonych w planie finansowym jednostki, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień.

Przekroczenie planowanych wydatków według stanu na koniec: sierpnia, września, października i listopada 2020 r. w dziale 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne* miało miejsce w związku z wypłatą zasiłków opiekuńczych oraz zasiłków z tytułu kwarantanny, dla osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników, zrealizowaną na podstawie art. 4a ust. 5 i art. 31^{zy}3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19.

W związku z przekroczeniem planowanych wydatków Prezes KRUS wyjaśniła, że w ustawie budżetowej na rok 2020 nie przewidziano dodatkowych środków dla KRUS w związku z wystąpieniem epidemii COVID-19. Zadania związane z wypłatą zasiłków opiekuńczych zostały nałożone na KRUS zgodnie z art. 4a ust. 5 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19, a na podstawie art. 31^{zy}3 ust. 4 tej ustawy – zadania związane z wypłatą zasiłku z tytułu kwarantanny. Wyjaśniła, że KRUS na bieżąco współpracowała z Ministerstwem Finansów oraz Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie szacowania oceny regulacji skutków finansowych w zakresie prawidłowej i terminowej realizacji nowych, nieplanowanych i nieprzewidzianych wcześniej zadań zleconych nałożonych na KRUS do realizacji na podstawie powyższych przepisów. Prezes KRUS wyjaśniła ponadto, że realizacja i wypłata tych świadczeń zleconych KRUS była zgodna z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, a brak ich realizacji przez dysponenta cz. 72 – KRUS w terminach określonych ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19, mogłoby skutkować wypłatą tych świadczeń z odsetkami, co stanowiłoby naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Płatności ww. zasiłków były dokonywane przez OR KRUS, na podstawie decyzji o ich przyznaniu, ze środków otrzymanych z centrali KRUS z rachunku FER. Rachunek FER zasilany był przez dysponenta części 72 – KRUS dotacjami w ramach § 2430 – *Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego*. Na koniec każdego miesiąca, w związku z koniecznością sporządzenia sprawozdania Rb-28 z wykonania planowanych wydatków budżetu państwa, na podstawie poleceń księgowania sporządzonych w oparciu o Informacje o zadaniach zleconych otrzymywane z OR KRUS i uzgodnienia z Biurem Statystyki centrali KRUS, przeksięgowywano z § 2430 – *Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego* kwoty wydatków OR KRUS poniesionych w danym miesiącu na zasiłki opiekuńcze oraz zasiłki z tytułu kwarantanny i księgowano je na § 3110 – *Świadczenia społeczne*.

Prezes KRUS występowała trzykrotnie do Ministra Finansów z wnioskami o zwiększenie planu wydatków na wypłatę zasiłków opiekuńczych i z tytułu kwarantanny wypłacanych w ramach części 72 – KRUS, dział 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, w rozdziale 75313 – *Świadczenia*

finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w § 3110 – Świadczenia społeczne.

W dniu 21 lipca 2020 r. Prezes KRUS wniosła o zwiększenia planu wydatków na ww. cel o 53 710 tys. zł, a następnie w dniu 13 sierpnia 2020 r. wniosła o zwiększenie ww. kwoty do wysokości 106 885 tys. zł, a w dniu 11 września 2020 r. do kwoty 145 343 tys. zł.

W związku z wystąpieniem o zwiększenie planu wydatków na ww. cel 21 lipca 2020 r., podczas gdy wydatki na zasiłki opiekuńcze realizowane były od kwietnia 2020 r. a zasiłki z tytułu kwarantanny od czerwca 2020 r. Prezes wyjaśniła, że dysponent części 72 – KRUS wystąpił z wnioskiem o zwiększenie planu wydatków budżetu państwa na wypłatę ww. świadczeń w dniu 21 lipca 2020 r. informując Ministra Finansów o wysokości poniesionych wydatków z tego tytułu. Na dzień 21 lipca 2020 r. zgodnie ze sprawozdaniem Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa, nie wystąpiło przekroczenie planu wydatkach w dziale 753, rozdział 75313, § 3110, w którym były również wydatki na zasiłki opiekuńcze i zasiłki z tytułu kwarantanny. Wyjaśniła, że na dzień 30 czerwca 2020 r. plan wydatków w ww. podziałce klasyfikacji budżetowej wynosił 295 238 tys. zł, a realizacja tych wydatków wynosiła 207 138 tys. zł. W związku z powyższym nie doszło do przekroczenia planu ustawy budżetowej na rok 2020 w cz. 72 KRUS.

W dniu 12 października 2020 r. Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej poinformował KRUS, że w przygotowywanej nowelizacji ustawy budżetowej na rok 2020 przewiduje się zwiększenie wydatków na ww. cel dla KRUS o 120 113 tys. zł. Dodał ponadto, że uwzględniając art. 65 ust. 6a ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19, dalsze uzupełnienie środków na finansowanie wypłat zasiłków opiekuńczych i zasiłków z tytułu kwarantanny może nastąpić w ramach FER ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 października 2020 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2020²⁴, która weszła w życie 1 listopada 2020 r. środki budżetowe na świadczenia (rozdział 75313 – *Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego § 3110 – Świadczenia społeczne*), w tym wypłatę ww. zasiłków zostały zwiększone w cz. 72 – KRUS o 120 113 tys. zł.

Wnioskiem z 6 listopada 2020 r. Główny Księgowy Kasy z upoważnienia Prezesa KRUS wystąpiła do Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej o zwiększenie planu wydatków w rozdziale 75313 ze środków rezerw celowych (poz. 35) w łącznej kwocie 14 760 tys. zł, w tym w § 3110 o kwotę 14 400 tys. zł na sfinansowanie rodzicielskich świadczeń uzupełniających.

Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej, pismem z 11 grudnia 2020 r., poinformował Prezesa KRUS, że wniosek o zwiększenie planu wydatków w części 72 KRUS ze środków rezerwy celowej (poz. 35) nie może zostać zrealizowany oraz że w pierwszej kolejności powinny zostać wykorzystane środki dostępne w ramach części 72 – KRUS z uwzględnieniem możliwości dokonywania przeniesień wydatków budżetu państwa między rozdziałami i paragrafami klasyfikacji wydatków na podstawie art. 171 ufp.

Decyzję o zmianie planu finansowego KRUS, stosownie do art. 171 ust. 1 ufp, w drodze przeniesienia kwoty w wysokości 45 500 tys. zł ze środków pozostających w rozdziale 75305 – *Fundusz Emerytalno-Rentowy* do rozdziału 75313 – *Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* na § 3110 – *Świadczenia społeczne*, Prezes KRUS podjęła 17 grudnia 2020 r. Jak wyjaśniła Prezes KRUS głównym powodem podjęcia działań zgodnie z decyzją z 17 grudnia 2020 r. była terminowa realizacja świadczeń emerytalno-rentowych. W związku z procesem zmiany ustawy budżetowej, podjęte działania nie zagrażały realizacji pozostałych zadań nałożonych na Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Ponadto wyjaśniła, że ww. decyzja poprzedzona była szczegółową analizą wydatków w cz. 72 – KRUS za 11 miesięcy. Decyzja ta w pełni zabezpieczyła plan wydatków na terminową i prawidłową realizację wydatków w dziale 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, rozdziale 75313 – *Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* w § 3110 – *Świadczenia społeczne* na koniec roku 2020. Wyjaśniła, że wobec powyższego nie nastąpiło przekroczenie wydatków w powyższych podziałkach klasyfikacji budżetowej za rok 2020.

Przekroczenie planowanych wydatków w dziale 853 – *Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej*, w rozdziale 85395 – *Pozostała działalność*, w § 3110 – *Świadczenia społeczne*, według stanu na koniec stycznia i marca 2020 r. związane było z wypłatą jednorazowych dodatków pieniężnych dla osób uprawnionych na podstawie art. 7 ust. 1 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 15 stycznia

²⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1919.

2016 r. o jednorazowym dodatku pieniężnym dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenia przedemerytalne, zasiłki przedemerytalne, emerytury pomostowe albo nauczycielskie świadczenia kompensacyjne w 2016 r.

W związku z przekroczeniem planu wydatków Prezes KRUS wyjaśniła, że przyjęta od lat praktyka w tym zakresie, niekwestionowana w latach ubiegłych przez Ministra Finansów i Najwyższą Izbę Kontroli, polegała na wypłacie dodatkowego świadczenia pieniężnego, o którym mowa w ustawie z dnia 15 stycznia 2016 r. o jednorazowym dodatku pieniężnym – osobie uprawnionej, z urzędu z Funduszu Emerytalno-Rentowego, wraz ze świadczeniem emerytalno-rentowym w pierwszym możliwym terminie płatności tego świadczenia. Przedmiotowe świadczenia są wypłacane tylko łącznie ze świadczeniami emerytalno-rentowym, tzn. że w celu wypłaty jednorazowego dodatku pieniężnego musi być przyznana wypłata świadczenia emerytalno-rentowego. Wyjaśniła, że termin wypłaty jednorazowego dodatku pieniężnego wraz z głównym świadczeniem wskazywany jest w treści przedmiotowej decyzji. Wyjaśniła ponadto, że brak dokonania przedmiotowej wypłaty w terminie wskazanym w decyzji mógłby narazić Skarb Państwa na odsetki i wiązałyby się to z naruszeniem dyscypliny finansów publicznych.

Płatności jednorazowych dodatków pieniężnych były dokonywane przez OR KRUS, na podstawie decyzji o ich przyznaniu, ze środków otrzymanych z centrali KRUS z rachunku FER. Rachunek FER zasilany był przez dysponenta części 72 – KRUS dotacjami w ramach § 2430 – *Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego*. Na koniec każdego miesiąca, w związku z koniecznością sporządzenia sprawozdania Rb-28 z wykonania planowanych wydatków budżetu państwa, na podstawie poleceń księgowania sporządzonych w oparciu o Informacje o zadaniach zleconych otrzymywane z OR KRUS i uzgodnienia z Biurem Statystyki centrali KRUS, przeksięgowywano z § 2430 – *Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego* kwoty wydatków OR KRUS poniesionych w danych miesiącu na jednorazowe dodatki pieniężne i księgowano je na rozdział 85395 – *Pozostała działalność*, na § 3110 – *Świadczenia społeczne*.

W związku z powyższym wypłata jednorazowych dodatków pieniężnych w łącznej wysokości 1,9 tys. zł dokonana w styczniu 2020 r. przez Oddziały Regionalne KRUS w Krakowie i w Poznaniu została wykazana przez dysponenta części 72 – KRUS w miesięcznym sprawozdaniu z wykonania planu wydatków budżetowych cz. 72 – KRUS za styczeń 2020 r., a wydatek 0,4 tys. zł w marcu 2020 r. dokonany przez OR KRUS w Krakowie w miesięcznym sprawozdaniu z wykonania planu wydatków budżetowych cz. 72 – KRUS za marzec 2020 r.

Wydatki te zostały dokonane, pomimo, iż nie było ustalonego w tym zakresie planu finansowego dla części 72 – KRUS. Plan wydatków dokonanych w styczniu 2020 r. na kwotę 1,9 tys. zł został ustalony decyzją Ministra Finansów z dnia 17 lutego 2020 r., podjętą na podstawie wniosku dysponenta części 72 – KRUS o zwiększenie planu wydatków w kwocie 1,9 tys. zł ze środków rezerw celowych z dnia 27 stycznia 2020 r.

Plan na wydatek dokonany w marcu 2020 r. na kwotę 0,4 tys. zł został ustalony na podstawie decyzji Ministra Finansów z 27 kwietnia 2020 r., na wniosek Prezesa KRUS z dnia 23 kwietnia 2020 r. Wniosek został skierowany przez dysponenta części w kwietniu 2020 r., gdyż z przyczyn technicznych informacja o dokonaniu wydatków w marcu 2020 r. przez OR KRUS w Krakowie dotarła do centrali KRUS w kwietniu 2020 r. Prezes KRUS wyjaśniła, że w celu należytej staranności i uniknięcia w przyszłości takich sytuacji, podjęła decyzję o konieczności upewnienia się przez OR KRUS o otrzymaniu e-maila lub wiadomości z informacją lub telefonicznego potwierdzenia o otrzymanej przez centralę KRUS przesyłce, zawierającej wniosek o wypłacie jednorazowych dodatków pieniężnych. Wyjaśniła, że w przypadku braku wypłaty przedmiotowych świadczeń OR KRUS ma obowiązek poinformować pisemnie Centralę KRUS o braku wypłaty tych świadczeń w danym miesiącu.

W związku z wystąpieniem powyższych przekroczeń planowanych wydatków, w odniesieniu do funkcjonowania mechanizmów kontroli zarządczej, Prezes KRUS wyjaśniła, że zgodnie z zarządzeniem nr 5 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 7 lutego 2019 r. w sprawie organizacji i funkcjonowania kontroli zarządczej w KRUS, zapewniona została adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza. Wyjaśniła, że mechanizmy kontroli zarządczej w KRUS mające na celu przeciwdziałanie przekroczeniom planu wydatków po zmianach działają prawidłowo. Świadczy o tym „Sprawozdanie z samooceny stanu kontroli zarządczej w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w roku 2020”, oraz „Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej za rok 2020 w KRUS” złożone dnia 22 lutego 2021 r. do organu nadzorującego, jakim jest Minister Rolnictwa i Rozwoju

Wsi. Wyjaśniła, że dysponent cz. 72 – KRUS wykonywał i wykonuje swoje zadania prawidłowo, w sposób celowy, rzetelny i zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Realizuje nałożone na Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zadania z należytą starannością i wysokim zaangażowaniem, mając na względzie prawidłową i terminową realizację zadań, dobro świadczeniobiorców i przede wszystkim realizując zadania w oparciu o przepisy ustawodawcze. Wyjaśniła, że w ramach prowadzonej kontroli wszystkie dokumenty w oparciu, o które realizowane są świadczenia wypłacane z KRUS, są każdorazowo weryfikowane oraz podlegają kontroli merytorycznej, formalno-rachunkowej, oraz zatwierdzane przez osoby upoważnione. Taki mechanizm zapewnia skuteczną kontrolę wydatkowania środków publicznych oraz pozwala na wyeliminowanie błędów. Prezes KRS wyjaśniła również, że w odniesieniu do zatwierdzenia planów finansowych przez Ministra Finansów, kontrola zarządcza polega przede wszystkim na utrzymaniu zgodności planu z zatwierdzonym (podpisanym) dokumentem prezentującym nowe środki finansowe, co jest czynione niezwłocznie po otrzymaniu podpisanego dokumentu. Wyjaśniła, że wszystkie zadania nałożone na KRUS zostały wykonane w sposób rzetelny, prawidłowy, legalny i celowy z zachowaniem zasady umożliwiającej terminową realizację zadań, i nie nastąpiło przekroczenie wydatków budżetu państwa w cz. 72 za rok 2020, co zostało wykazane w rocznym sprawozdaniu Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa.

Zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 3 oraz art. 162 pkt 3 ufp wydatki mogą być dokonywane na cele oraz w wysokościach określonych w planie finansowym jednostki, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień. Realizacja wydatków budżetowych związanych z wypłatą zasiłków: opiekuńczego i z tytułu kwarantanny, już w sierpniu 2020 r. powinna być poprzedzona wprowadzeniem odpowiednich zmian w planie wydatków części 72 – KRUS. Pomimo, iż dodatkowe środki budżetowe na wypłatę zasiłków opiekuńczych i zasiłków z tytułu kwarantanny zostały przyznane KRUS w drodze nowelizacji ustawy budżetowej na rok 2020, to do tego czasu dysponent części powinien – w drodze art. 171 ust. 1 ufp – przesunąć niewykorzystane, planowane wydatki z innych podziałek klasyfikacji budżetowej. Według stanu na koniec sierpnia do końca listopada 2020 r. w dziale 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, rozdział 75305 – *Fundusz Emerytalno-Rentowy*, § 2430 – *Dotacja z budżetu otrzymana przez państwowy fundusz celowy*, pozostawały niewykorzystane planowane wydatki w kwocie od 5 581 764,9 tys. zł do 1 886 261 tys. zł.

4.2.2. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

W 2020 r. w ramach układu zadaniowego KRUS realizowała wydatki w ramach dwóch zadań:

- 13.2. Świadczenia społeczne²⁵, w ramach którego wydatki w 2020 r. wyniosły 17 147 425,6 tys. zł, tj. 100% planu po zmianach (17 149 927,2 tys. zł) i były wyższe o 0,4% od wykonania w 2019 r. (17 087 549,7 tys. zł);
- 20.1.W. System opieki zdrowotnej i dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej²⁶ w ramach którego w 2020 r. wydatki wyniosły 1 772 492 tys. zł, tj. 100% planu po zmianach (1 773 233 tys. zł) i były wyższe o 0,1% od wykonania w 2019 r. (1 771 587,5 tys. zł).

Przyczyną braku realizacji ujętego w planie na 2020 r. zadania 11.4.W Gotowość struktur administracyjno-gospodarczych kraju do obrony państwa²⁷, na które przewidziano wydatki w kwocie 15 tys. zł było nieprzeprowadzenie szkolenia obronnego dla kadry kierowniczej KRUS z uwagi na stan epidemii COVID-19.

W związku ze specyfiką zadań publicznych dysponenta części 72 – KRUS oraz na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2019 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej²⁸ (zał. nr 41, rozdział 6 Układ zadaniowy – zasady ogólne, pkt 61 cele i mierniki, ppkt 9) dysponent części 72 – KRUS w 2020 r. odstąpił od zdefiniowania celów i mierników realizacji ww. zadań.

²⁵ Zadanie 13.2. Świadczenia społeczne realizowane było w ramach funkcji 13. Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny.

²⁶ Zadanie 20.1.W System opieki zdrowotnej i dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej realizowane było w ramach funkcji 20. Zdrowie.

²⁷ Zadanie 11.4.W Gotowość struktur administracyjno-gospodarczych kraju do obrony państwa ujęte było w planie do realizacji w ramach funkcji 11. Bezpieczeństwo zewnętrzne i nienaruszalność granic.

²⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 740.

5. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTALNO-RENTOWEGO

5.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW

Plan finansowy Funduszu Emerytalno-Rentowego ustalony został w tabeli nr 24 załącznika nr 13 do ustawy budżetowej na rok 2020.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 października 2020 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2020, plan finansowy FER został zmieniony i ujęty w załączniku nr 18 do tej ustawy. Przychody FER (bez refundacji kosztów wypłaty świadczeń zabiegowych i innych transferów) zostały ustalone na kwotę 20 070 324 tys. zł, a koszty (bez świadczeń zabiegowych i innych transferów) na kwotę 20 220 495 tys. zł.

Główne zmiany wprowadzone nowelizacją ustawy budżetowej na rok 2020 dotyczyły zwiększenia dotacji z budżetu państwa, przyznania środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, zwiększenia planowanych kosztów emerytur i rent rolniczych oraz zmniejszenia planowanych kosztów zasiłków pogrzebowych i zasiłków macierzyńskich oraz zmniejszenia planowanych kosztów ubezpieczeń zdrowotnych finansowanych z dotacji budżetowej.

W dniu 30 grudnia 2020 r. Sekretarz Stanu w MRiRW, działający z upoważnienia Ministra RiRW, poinformował Prezesa KRUS o zaakceptowaniu zmian w planie finansowym FER na 2020 r., po uwzględnieniu opinii nr 78 Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP z dnia 29 grudnia 2020 r. oraz zgody Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej wyrażonej w piśmie z dnia 28 grudnia 2020 r. Główne zmiany planu finansowego FER dotyczyły zmniejszenia dotacji z budżetu państwa o 46 638 tys. zł ze względu przede wszystkim na zmniejszającą się liczbę osób pobierających świadczenie rentowe oraz zwiększenia środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 o kwotę 50 000 tys. zł celem wypłaty zasiłków opiekuńczych i zasiłków z tytułu kwarantanny na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19.

Zmiana planu finansowego FER dokonana została z zachowaniem zasad określonych w ufp oraz trybu określonego w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej KRUS, a także zgodnie z procedurą wewnętrzną KRUS dotyczącą planowania.

Plan po zmianach na 2020 r. w zakresie przychodów FER (bez refundacji kosztów wypłaty świadczeń zabiegowych i innych transferów) wyniósł 20 073 686 tys. zł, a w zakresie kosztów (bez świadczeń zabiegowych i innych transferów) – 20 223 857 tys. zł.

W planie finansowym FER po zmianach ujęto przychody ogółem w kwocie 20 073 686 tys. zł (bez refundacji kosztów wypłaty świadczeń zabiegowych i innych transferów). Zrealizowane przychody ogółem wyniosły 19 994 949 tys. zł i były niższe o 0,4% od planowanych. Przychody Funduszu pochodziły głównie z:

- dotacji z budżetu państwa w kwocie 18 430 121,4 tys. zł, tj. 92,2 % przychodów FER ogółem,
- składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe opłacanych przez ubezpieczonych rolników (przypis) w kwocie 1 043 422,7 tys. zł, tj. 5,2 % przychodów FER ogółem,
- środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w kwocie 409 634,9 tys. zł, tj. 2 % przychodów FER ogółem,
- odpisu z Funduszu Składkowego w kwocie 69 007,5 tys. zł, tj. 0,3 % przychodów FER ogółem.

W porównaniu do 2019 r. osiągnięte w 2020 r. przychody ogółem były niższe o 17 043 tys. zł, tj. o 0,1 %. Niższa o 80 709,9 tys. zł była dotacja z budżetu państwa oraz składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe (przypis) o 327 311,6 tys. zł. W 2020 r. wypłaty jednorazowego świadczenia pieniężnego dokonano, zgodnie z obowiązującymi przepisami, z Funduszu Solidarnościowego. Z kolei przypis składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe był o 23,9 % niższy w porównaniu do 2019 r. Było to wynikiem pomocy państwa w związku z COVID-19 w postaci zwolnienia rolników z opłacenia tych składek za II kwartał 2020 r. Składki te zostały sfinansowane z nowego źródła przychodów FER jakim były środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, stosownie do art. 65 ust. 5 i 6a ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19.

Na koniec 2020 r. należności netto FER (pomniejszone o odpis aktualizujący) wraz z rozrachunkami wewnątrzzakładowymi²⁹ wyniosły 139 756,5 tys. zł (w tym rozrachunki wewnątrzzakładowe w kwocie 674,7 tys. zł) i w porównaniu do stanu na koniec 2019 r. (159 268,9 tys. zł) były niższe o 19 512,4 tys. zł, tj. o 12,3 %. Rozrachunki wewnątrzzakładowe na koniec 2020 r. były ponad 3-krotnie wyższe od rozrachunków na koniec 2019 r. (205,7 tys. zł).

W 2020 r. w stosunku do 2019 r. nastąpiło zmniejszenie należności dotyczących rozrachunków z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników oraz nienależnie pobranych świadczeń. Prezes KRUS wyjaśniła, że głównymi przyczynami spadku była wyższa ściągальność składek na ubezpieczenie społeczne rolników (102,78 %) wzrost w stosunku do roku 2019 o 0,58 %.

Z kolei na okoliczność wzrostu należności wewnątrzzakładowych na koniec 2020 r. w stosunku do 2019 r. Prezes KRUS wyjaśniła, że w 2020 r. w stosunku do 2019 r. nastąpił wzrost należności wewnątrzzakładowych spowodowany rozliczeniem Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Kwota należności Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 wyniosła 414 465,04 zł i wynikała z realizacji zadań w zakresie finansowania, na podstawie art. 65 ust. 6a ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19, świadczeń przyznanych w oparciu o uzyskanie prawa do zasiłku opiekuńczego dla ubezpieczonego rolnika i domownika, uzyskanie prawa do zasiłku z tytułu objęcia obowiązkową kwarantanną, nadzorem epidemiologicznym lub hospitalizacją w związku z COVID-19.

Na koniec 2020 r. należności brutto FER wyniosły 257 135 tys. zł i dotyczyły głównie należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 224 400 tys. zł oraz składek na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 8483 tys. zł.

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. należności wymagalne brutto wyniosły 184 567 tys. zł i były niższe o 8609 tys. zł, tj. o 5,5 % od należności wymagalnych na koniec 2019 r.

W celu zmniejszenia kwoty zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia, występujących na kontach zadłużonych rolników, jednostki organizacyjne KRUS dokonywały systematycznej analizy kont dłużników w celu ustalenia przyczyn powstania zaległości i podejmowały działania mobilizujące dłużników do spłaty należności składkowych.

Według stanu na koniec 2020 r., 1953 dłużników nienależnie pobrało świadczenia z tytułu emerytur, rent, świadczeń krótkoterminowych oraz rodzicielskich świadczeń uzupełniających na łączną kwotę 10 073,4 tys. zł. Na przestrzeni 2020 r. kwota należności z tego tytułu zmniejszyła się o 532,9 tys. zł.

W 2020 r. skierowano do urzędów skarbowych 17 310 tytułów wykonawczych w sprawie należności z tytułu składek na łączną kwotę 24 049,1 tys. zł. Organy egzekucyjne ściągnęły w 2020 r. kwotę 17 259,7 tys. zł należności oraz zwróciły do KRUS z powodu nieściągalności 1180 tytułów wykonawczych na kwotę 1263,7 tys. zł.

W OR KRUS w 2020 r. umorzono należności dotyczące FER na kwotę 4348,4 tys. zł, odroczone należności w kwocie 16,2 tys. zł oraz rozłożono na raty należności na kwotę 56 489,6 tys. zł.

5.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW

W planie finansowym FER po zmianach ujęto koszty ogółem w kwocie 20 223 857 tys. zł (bez świadczeń zbiegowych i innych transferów). Zrealizowane koszty ogółem wyniosły 19 832 234,9 tys. zł i były niższe o 1,9% od planowanych.

W strukturze kosztów FER najwyższymi pozycjami były:

- emerytury rolnicze w kwocie 12 918 544 tys. zł, tj. 65,1 % kosztów FER ogółem,
- renty rolnicze w kwocie 3 361 599,4 tys. zł, tj. 17 % kosztów FER ogółem,
- składki na ubezpieczenia zdrowotne finansowane z dotacji budżetu w kwocie 1 762 252,4 tys. zł, tj. 8,9 % kosztów FER ogółem,
- odpis na fundusz administracyjny w kwocie 625 845 tys. zł, tj. 3,2 % kosztów FER ogółem,
- zasiłki pogrzebowe w kwocie 215 225,9 tys. zł, tj. 1,1 % kosztów FER ogółem,
- zasiłki macierzyńskie w kwocie 172 518,6 tys. zł, tj. 0,9 % kosztów FER ogółem,
- pozostałe świadczenia w kwocie 719 577 tys. zł, tj. 3,6 % kosztów FER ogółem.

²⁹ Rozrachunki wewnątrzzakładowe obejmowały w szczególności rozrachunki FER z dysponentem części 72 - KRUS oraz rozrachunki pomiędzy centralą KRUS a OR KRUS.

W porównaniu do 2019 r. poniesione w 2020 r. koszty ogółem były niższe o 390 307,6 tys. zł, tj. o 1,9%. W porównaniu do 2019 r. niższe o 442 417,3 tys. zł były koszty emerytur rolniczych, o 101 719,7 tys. zł koszty rent rolniczych oraz o 15 568,5 tys. zł niższe były koszty zasiłków macierzyńskich. Wyższe były natomiast koszty odpisu na fundusz administracyjny o 51 317 tys. zł, pozostałych świadczeń o 42 636,3 tys. zł oraz koszty zasiłków pogrzebowych o 18 732,3 tys. zł. Wystąpiły również w 2020 r. koszty przeciwdziałania COVID-19 w wysokości 53 777,4 tys. zł.

W 2020 r. było 852 tys. świadczeniobiorców emerytur rolniczych, a przeciętna emerytura z dodatkami finansowana z FER wyniosła 1263,5 zł.

W 2020 r. było 230 tys. świadczeniobiorców rent rolniczych, a przeciętna renta z dodatkami finansowana z FER wyniosła 1220,2 zł.

W 2020 r. ściągальność składek wyniosła 102,8%³⁰.

Niższe koszty emerytur i rent wynikały ze spadku liczby osób pobierających te świadczenia. Ponadto niższe koszty zasiłków macierzyńskich związane są z przepisami ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych³¹, które dają możliwość nabycia prawa do świadczenia rodzicielskiego (odpowiednik obecnego zasiłku macierzyńskiego w systemie ubezpieczenia społecznego rolników) również przez osoby objęte ubezpieczeniem społecznym rolników. Takie świadczenie może być wypłacane przez różne organy, np. gminę, KRUS. Powyższa ustawa dawała możliwość nabycia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym pod warunkiem niepobierania zasiłku macierzyńskiego z innego tytułu. Matki niepełnosprawnych dzieci rezygnowały z zasiłku macierzyńskiego w KRUS, gdyż świadczenie pielęgnacyjne przysługiwało w wyższej wysokości niż zasiłek macierzyński. Wyższe były koszty realizacji zadań w roku 2020 w porównaniu do wykonania w roku 2019. Wyższe o 6,3 % koszty pozostałych świadczeń związane były z waloryzacją świadczeń zbiegowych, tj. świadczeń finansowanych przez KRUS i wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Sprawiedliwości w związku z art. 10, 56, 63, 73 i 180 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych³². Z kolei wyższe o 9,5 % koszty zasiłków pogrzebowych związane były ze wzrostem umieralności, a wyższy o 8,9 % koszt odpisu na fundusz administracyjny został oszacowany według wytycznych Ministra Finansów w wysokości zapewniającej prawidłową realizację zadań przez KRUS.

Szczegółowym badaniem objęto koszty i odpowiadające im wydatki w wysokości 3 573 670,5 tys. zł, tj. 18% kwoty poniesionych kosztów FER (bez świadczeń zbiegowych i innych transferów). Koszty zostały poniesione terminowo z zachowaniem kryterium legalności, były gospodarne oraz celowe. Koszty i odpowiadające im wydatki zostały prawidłowo naliczone, zapotrzebowane i rozliczone. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek, kar lub opłat.

5.3. STAN FUNDUSZU I GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI

Stan FER na koniec 2020 r. wyniósł 29 375,9 tys. zł i był o 162 714,1 tys. zł wyższy od stanu na początek roku. Stan FER na koniec roku obejmował środki pieniężne w kwocie 285 704,8 tys. zł, należności w kwocie 139 081,8 tys. zł i zobowiązania w kwocie 395 410,7 tys. zł. Najwyższa kwota dotyczyła zobowiązań wobec Narodowego Funduszu Zdrowia i wyniosła 272 695 tys. zł. Pozostałe zobowiązania dotyczyły przede wszystkim płatności wobec budżetu z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i ubezpieczenia rolników. Zobowiązania wymagalne na koniec 2020 r. nie wystąpiły. Średniomiesięczny stan środków FER w 2020 r. wynosił 141 361,7 tys. zł od 26 744,2 tys. zł we wrześniu 2020 r. do 360 770,1 tys. zł w styczniu 2020 r. Prezes KRUS nie dokonywała w 2020 r. lokowania wolnych środków FER, ponieważ w ponad 92% pochodziły z dotacji budżetu państwa. Zgodnie bowiem z art. 48 ufp Prezes KRUS może dokonywać lokat wolnych środków, z wyjątkiem środków pochodzących z dotacji z budżetu. Fundusz Emerytalno-Rentowy nie został również wskazany wśród funduszy będących w dyspozycji Prezesa KRUS i mogących lokować wolne środki – art. 83 ustawy ubezpieczeniu społecznym rolników.

³⁰ Wskaźnik ściągальności składek rozumiany jest jako stosunek wpływów z tytułu składek do przypisu składek w danym roku.

³¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 111.

³² Dz. U. z 2021 r. poz. 291, ze zm.

5.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

Funkcje, zadania, podzadania i działania ujęte w układzie zadaniowym na 2020 r. były tożsame z zadaniami wynikającymi dla FER z ustaw z dnia: 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19 oraz ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19.

W zadaniu 13.2. *Świadczenia społeczne* zrealizowano w 2020 r. trzy działania skutkujące następującymi kosztami:

- emerytury oraz dodatki do emerytur – 13 387 062,8 tys. zł, tj. 98,67% planu,
- renty oraz dodatki do rent – 3 484 546,4 tys. zł, tj. 94,09% planu,
- pozostałe świadczenia – 2 548 893,1 tys. zł, tj. 100,27% planu.

Wyższa realizacja kosztów w działaniu „Pozostałe świadczenia”, w stosunku do planu na 2020 r. spowodowana była:

- wyższą niż zaplanowano liczbą wypłaconych zasiłków pogrzebowych; w grudniu 2020 r. wypłacono 7476 zasiłków pogrzebowych, tj. o 1943 więcej niż w listopadzie 2020 r. (wzrost o 35,1 %); kwota wypłaconych zasiłków pogrzebowych w grudniu 2020 r. wyniosła 29 897 918 zł i była o 35,1 % wyższa niż w miesiącu listopadzie 2020 r.;
- wzrostem waloryzacji świadczeń wypłacanych w związku z art. 10, 56, 63, 73 i 180 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (świadczenia zbiegowe);
- realizacją przez KRUS zadań związanych z wypłatą przyznawanych na wnioski zgodnie z obowiązującymi przepisami zasiłków opiekuńczych oraz zasiłków z tytułu objęcia kwarantanną w związku z wystąpieniem wirusa SARS-CoV-2.

W okresie od 1 października 2020 r. w ramach FER realizowane były zadania związane z wypłatą przyznawanych na wniosek, zasiłków opiekuńczych oraz zasiłków z tytułu kwarantanny, w związku z wystąpieniem wirusa SARS-CoV-2. Źródłem finansowania z FER zasiłku opiekuńczego dla ubezpieczonego rolnika i domownika, o którym mowa w art. 4a ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19 oraz zasiłku z tytułu objęcia obowiązkową kwarantanną, nadzorem epidemiologicznym lub hospitalizacją w związku z COVID-19, o którym mowa w art. 31³³ ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o przeciwdziałaniu COVID-19 były środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Zgodnie bowiem z art. 65 ust. 6a ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19, środki Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 mogły być przeznaczone na finansowanie, dofinansowanie lub zwrot wydatków poniesionych na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, o których mowa w ust. 5 pkt 1 i 4, również w przypadku, gdy ustawa lub przepisy odrębne przewidują finansowanie tego rodzaju zadań z budżetu państwa, w tym w formie wpłat lub dotacji z budżetu państwa. Ponadto w planie kosztów FER na rok 2020 zaplanowano kwotę 356 732 tys. zł (w roku 2019 koszty te nie występowały) z tytułu zwolnienia rolników z opłacania składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za II kwartał 2020 r., na podstawie art. 65 ust. 5 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19 oraz art. 77 pkt 70 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19³³. Źródłem finansowania tych składek był Fundusz Przeciwdziałania COVID-19.

W ramach FER ze środków pochodzących z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w 2020 r. w łącznej wysokości 409 635 tys. zł sfinansowano:

- 1) zasiłki opiekuńcze oraz zasiłki z tytułu kwarantanny dla rolników na kwotę 53 777,4 tys. zł, z tego:
 - zasiłki opiekuńcze dla rolników – 26 181 tys. zł (za 807 528 dni opieki),
 - zasiłki z tytułu kwarantanny dla rolników – 27 596,4 tys. zł (wypłacono 21 250 świadczeń),
- 2) składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w kwocie 355 857,6 tys. zł, z tytułu zwolnienia rolników z opłacania składek za II kwartał 2020 r.

³³ Dz. U. poz. 1086, ze zm.

6. SPRAWOZDAWCZOŚĆ I KSIĘGI RACHUNKOWE

6.1. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Sprawozdania:

- budżetowe dysponenta części 72 – KRUS: Rb-23³⁴, Rb-27³⁵, Rb-28³⁶ i Rb-BZ1³⁷ za 2020 r.,
- w zakresie operacji finansowych KRUS i funduszy zarządzanych przez Prezesa KRUS – Rb-Z³⁸ i Rb-N³⁹ za IV kwartał 2020 r.,
- z wykonania planów finansowych poszczególnych funduszy celowych: Funduszu Administracyjnego, Funduszu Emerytalno-Rentowego oraz Funduszu Prewencji i Rehabilitacji – Rb-33⁴⁰, Rb-40⁴¹ za IV kwartał 2020 r., Rb-FER⁴² za grudzień 2020 r. oraz Rb-BZ2⁴³ za 2020 r.

zostały sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym, merytorycznym oraz w terminach wynikających z rozporządzeń w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁴⁴, w zakresie operacji finansowych⁴⁵ i w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym⁴⁶.

Dane wykazane w sprawozdaniach za 2020 r. Rb-23, Rb-27, Rb-28 były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej centrali KRUS. Sprawozdania Rb-33, Rb-40 (dla FA, FER i FPiR), Rb-BZ2 (FA, FER i FPiR) oraz Rb-FER, a także Rb-BZ1 i Rb-N i Rb-Z sporządzono na podstawie sprawozdań centrali KRUS (zgodnych z prowadzoną ewidencją księgową) i 16 sprawozdań oddziałów regionalnych KRUS.

Dane wykazane w sprawozdaniach Rb-33 i Rb-40, sporządzane dla FA, FER i FPiR, były zgodne z danymi wynikającymi ze sprawozdań jednostkowych, sporządzanych przez 16 OR KRUS i centralę KRUS.

Sprawozdania dysponenta części przedstawiają prawidłowy obraz dochodów i wydatków, a sprawozdania dotyczące funduszy, dla których dysponentem był Prezes KRUS, tj. FA, FER i FPiR – prawidłowy obraz przychodów i kosztów ich dotyczących. Powyższe sprawozdania prezentują wiarygodne dane w zakresie należności i zobowiązań.

W KRUS obowiązywały procedury dotyczące sprawozdawczości ujęte w ramach funkcjonującego Zintegrowanego Systemu Zarządzania według norm ISO, będące elementem przyjętego systemu kontroli zarządczej, który zapewniał w sposób racjonalny kontrolę prawidłowości i rzetelności sprawozdań objętych kontrolą.

6.2. KSIĘGI RACHUNKOWE

Księgi rachunkowe w KRUS prowadzone są odrębnie dla Oddziałów Regionalnych i Centrali KRUS, tj. 16 ksiąg rachunkowych Oddziałów Regionalnych i siedemnaście w Centrali KRUS z wykorzystaniem udokumentowanego programu firmy ZETO Lublin Centralnego Systemu Finansowo-Księgowego CSF-K. W 2020 r. użytkowano program w wersji 1.6.0.0. Księgi rachunkowe oddziałów regionalnych KRUS, jak i centrali KRUS obejmowały ewidencję księgową państwowych funduszy celowych (Emerytalno-Rentowego, Administracyjnego oraz Prewencji i Rehabilitacji). Centrala KRUS prowadziła ponadto ewidencję księgową dla dysponenta części 72 – KRUS oraz pozostałych działalności (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych i Fundusz Motywacyjny).

³⁴ Sprawozdanie o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych.

³⁵ Sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych.

³⁶ Sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetu państwa.

³⁷ Roczne sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym.

³⁸ Kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.

³⁹ Kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych.

⁴⁰ Sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego.

⁴¹ Sprawozdanie z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy, planu finansowego państwowego funduszu celowego/agencji wykonawczej/institucji gospodarki budżetowej.

⁴² Sprawozdanie z wykonania wybranych elementów planu finansowego FER.

⁴³ Roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego/agencji wykonawczej/institucji gospodarki budżetowej/państwowej osoby prawnej w układzie zadaniowym.

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm.).

⁴⁵ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1773). Utraciło moc z dniem 1 stycznia 2021 r.

⁴⁶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 704, ze zm.).

Oddziały regionalne prowadziły również ewidencję księgową dla pozostałych działalności (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych i Fundusz Motywacyjny, Pomoc Rolnika – program ewidencji składek rolników, DS – program ewidencji składek zdrowotnych dla rolników prowadzących działy specjalne produkcji rolnej).

Sprawozdania finansowe Kasy podlegają corocznemu badaniu przez biegłego rewidenta. Pierwsze badanie zrealizowano za 2014 r. W sprawozdaniach biegłego rewidenta, włącznie ze sprawozdaniem za 2019 r. z 29 maja 2020 r., nie wskazano nieprawidłowości. Sprawozdania biegłego rewidenta potwierdzały, że sprawozdania finansowe KRUS za każdy badany rok przedstawiały rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej KRUS, zostały sporządzane na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych zgodnie z przepisami rozdziału 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴⁷ (dalej: uor) oraz były zgodne, co do formy i treści z obowiązującymi KRUS przepisami prawa i statutem. Badanie realizowane przez rewidenta było podstawą do corocznego zatwierdzenia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi sprawozdania finansowego KRUS za dany rok. Sprawozdanie finansowe za 2019 r. zostało zatwierdzone 7 września 2020 r.

Dokumentacja opisująca przyjęte zasady rachunkowości spełniała warunki określone w art. 10 ust. 1 uor oraz rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. w sprawie zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁸.

Przegląd analityczny wybranych zapisów dziennika księgi głównej centrali KRUS nie wykazał nieprawidłowości. Salda kont księgi głównej centrali KRUS na dzień 31 grudnia 2019 r. (dotyczące stanu aktywów i pasywów) wprowadzono prawidłowo do ksiąg rachunkowych 2020 r., jako bilans otwarcia na 1 stycznia 2020 r. Obroty dziennika centrali KRUS za 2020 r. były zgodne z zestawieniem obrotów i sald kont księgi głównej na 31 grudnia 2020 r. W odniesieniu do badania zapisów dziennika księgi głównej za okres styczeń–luty 2021 r. nie stwierdzono przypadków ujęcia w zapisach niewłaściwych dokumentów dotyczących poprzedniego roku obrotowego.

Badanie ewidencji księgowej centrali KRUS przeprowadzono na próbie 127 zapisów księgowych o łącznej wartości 23 120 194,1 tys. zł, co stanowiło 38,4% wartości wszystkich zapisów księgowych ujętych w ewidencji dysponenta cz. 72 – KRUS i trzech funduszy celowych obsługiwanych przez KRUS⁴⁹. Badane 94 zapisy księgowe na kwotę 23 120 094 tys. zł zostały wylosowane metodą monetarną (MUS⁵⁰), a doboru 33 zapisów na kwotę 100,1 tys. zł dokonano w sposób celowy (ze względu na najwyższe salda należności i zobowiązań na koniec 2020 r. dotyczące FER).

Stwierdzono, że zapisów dokonywano na podstawie dowodów księgowych obrazujących dokonywane operacje gospodarcze, zgodnie z art. 20 ust. 2 uor. Dowody księgowe sporządzone były prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane nimi właściwie ujęto w księgach rachunkowych, według właściwych paragrafów klasyfikacji budżetowej oraz z uwzględnieniem chronologii zdarzeń, jakie nastąpiły w danym okresie sprawozdawczym, zgodnie z wymogami określonymi w art. 20 ust. 1 i art. 22 ust. uor. W badanej próbie zapisów księgowych, wszystkie dowody księgowe im odpowiadające, zawierały elementy wymagane art. 21 ust. 1 uor, posiadały potwierdzenie dokonania sprawdzenia pod względem merytorycznym, właściwe dekrety i były zatwierdzone przez osoby do tego upoważnione, a także zostały ujęte na właściwych kontach rozrachunkowych. W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono także, że zapisy księgowe zawierały elementy wymagane przepisami art. 23 ust. 2 uor, zostały ujęte w księgach rachunkowych w sposób trwały, były właściwie opisane i sprawdzalne.

⁴⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.

⁴⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 342.

⁴⁹ Wartość badanej populacji bez kwot wyłączonych z badania dotyczących wynagrodzeń i pochodnych wyniosła 60 255 900,3 tys. zł.

⁵⁰ MUS (*Monetary Unit Sampling*) jest to metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym, do wartości.

7. INFORMACJE DODATKOWE

Do Prezesa KRUS, po kontroli wykonania w 2020 r. budżetu państwa w cz. 72 – KRUS oraz wykonania planu finansowego FER zostało skierowane wystąpienie pokontrolne z dnia 21 kwietnia 2021 r. W wystąpieniu pokontrolnym, Najwyższa Izba Kontroli wniosła o dokonywanie wydatków zgodnie z ustalonym planem finansowym po zmianach.

Prezes KRUS pismem z dnia 12 maja 2021 r. zgłosiła 11 zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli z dnia 21 kwietnia 2021 r.

Kolegium Najwyższej Izby Kontroli uchwałą Nr 41/2021 z dnia 2 czerwca 2021 r. w sprawie zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego uwzględniło w całości trzy zastrzeżenia a pozostałe zastrzeżenia oddaliło.

8. ZAŁĄCZNIKI

8.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Oceny wykonania budżetu w części 72 – KRUS dokonano stosując kryteria⁵¹ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2020 roku⁵².

| | |
|---|--|
| Dochody (D) ⁵³ : | 28,4 tys. zł |
| Wydatki (W): | 18 919 917,6 tys. zł |
| Łączna kwota (G = W): | 18 919 917,6 tys. zł (kwota wydatków) |
| Waga wydatków w łącznej kwocie: | (Ww = W : G) = 1 |
| Nieprawidłowości w wydatkach (Ow): wydatków w części 72 – KRUS (18 919 917,6 tys. zł) | 279 716,7 tys. zł, tj. 1,48% łącznej kwoty |
| Ocena cząstkowa wydatków: | (1) negatywna |
| Łączna ocena wydatków ŁO ⁵⁴ : | (1 x 1 = 1) |
| Ocena negatywna (1) z uwagi na konieczność wypłaty w 2020 r. przez KRUS zasiłków opiekuńczych i zasiłków z tytułu kwarantanny realizowanych w związku z COVID-19 została podwyższona do oceny opisowej (3). | |
| Opinia o sprawozdaniach: | pozytywna |
| Ocena ogólna: | opisowa (3) |

⁵¹ <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

⁵² Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>

⁵³ W częściach budżetu państwa, w których zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie są badane dochody lub windykacja należności (analiza porównawcza) nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

⁵⁴ $\text{ŁO} = \text{Od} \times \text{Wd} + \text{Ow} \times \text{Ww}$

8.2. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ FUNDUSZU EMERYTALNO-RENTOWEGO

Oceny wykonania planu finansowego Funduszu Emerytalno-Rentowego dokonano stosując kryteria⁵⁵ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2020 roku⁵⁶.

| | |
|--|---|
| Przychody (P): | 21 345 468,8 tys. zł |
| Koszty (K) : | 21 182 754,7 tys. zł |
| Łączna kwota (G = P + K): | 42 528 223,5 tys. zł |
| Waga przychodów w łącznej kwocie: | (Wp = P : G) 0,5019 |
| Waga kosztów w łącznej kwocie: | (Wk = K : G) 0,4981 |
| Ocena częściowa przychodów (Op): | pozytywna (5) |
| Ocena częściowa kosztów (Ok): | pozytywna (5) |
| Łączna ocena przychodów i kosztów ŁO ⁵⁷ : | $5 \times 0,5019 + 5 \times 0,4981 = 2,5095 + 2,4905 = 5$ |
| Opinia o sprawozdaniach: | pozytywna |
| Ocena ogólna: | pozytywna |

⁵⁵ <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/standardy-kontroli-nik/>

⁵⁶ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/analiza-budzetu-panstwa/>.

⁵⁷ $\text{ŁO} = \text{Op} \times \text{Wp} + \text{Ok} \times \text{Wk}$

8.3. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

| Lp. | Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | | 5:3 | 5:4 |
|-----------------|---|-----------|----------------------|-----------|------|-------|
| | | Wykonanie | Ustawa ¹⁾ | Wykonanie | | |
| | | tys. zł | | | % | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| Ogółem, z tego: | | 52,0 | 20,0 | 28,4 | 54,6 | 142,0 |
| 1. | 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne | 25,7 | 19,0 | 25,2 | 98,1 | 132,6 |
| 1.1. | 75313 – Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego | 25,7 | 19,0 | 25,2 | 98,1 | 132,6 |
| 1.1.1. | § 0920 Wpływy z pozostałych odsetek | 0,0 | 0,0 | 0,2 | - | - |
| 1.1.2. | § 0940 Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych | 25,7 | 19,0 | 25,0 | 97,3 | 131,6 |
| 2. | 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej | 26,3 | 1,0 | 3,2 | 12,2 | 320,0 |
| 2.1. | 85395 – Pozostała działalność | 26,3 | 1,0 | 3,2 | 12,2 | 320,0 |
| 2.1.1. | § 0920 Wpływy z pozostałych odsetek | 0,7 | 0,0 | 0,3 | 42,9 | - |
| 2.1.2. | § 0940 Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych | 25,6 | 1,0 | 2,9 | 11,3 | 290,0 |

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2020.

8.4. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 72 – KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

| Lp. | Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | | | 6:3 | 6:4 | 6:5 |
|-----------------|---|--------------|----------------------|--------------------|--------------|-------|-------|-------|
| | | Wykonanie | Ustawa ¹⁾ | Budżet po zmianach | Wykonanie | | | |
| | | tys. zł | | | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 |
| Ogółem, z tego: | | 18 859 152,1 | 18 943 168,0 | 18 923 175,2 | 18 919 917,6 | 100,3 | 99,9 | 100,0 |
| 1. | 752 – Obrona narodowa | 15,0 | 15,0 | 15,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| 1.1. | 75212 – Pozostałe wydatki obronne | 15,0 | 15,0 | 15,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| 1.1.1. | § 4700 Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej | 15,0 | 15,0 | 15,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| 2. | 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne | 18 847 990,7 | 18 932 560,0 | 18 912 560,0 | 18 909 666,0 | 100,3 | 99,9 | 100,0 |
| 2.1. | 75305 – Fundusz Emerytalno-Rentowy | 18 510 831,4 | 18 497 155,0 | 18 430 517,0 | 18 430 121,4 | 99,6 | 99,6 | 100,0 |
| 2.1.1. | § 2430 Dotacja z budżetu otrzymana przez państwowy fundusz celowy | 18 510 831,4 | 18 497 155,0 | 18 430 517,0 | 18 430 121,4 | 99,6 | 99,6 | 100,0 |
| 2.2. | 75306 – Fundusz Prewencji i Rehabilitacji | 5 000,0 | 10 324,0 | 10 324,0 | 10 324,0 | 206,5 | 100,0 | 100,0 |
| 2.2.1. | § 2430 Dotacja z budżetu otrzymana przez państwowy fundusz celowy | 5 000,0 | 10 324,0 | 10 324,0 | 10 324,0 | 206,5 | 100,0 | 100,0 |
| 2.3. | 75313 – Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego | 332 159,3 | 425 081,0 | 471 719,0 | 469 220,6 | 141,3 | 110,4 | 99,5 |
| 2.3.1. | § 2860 Dotacja z budżetu państwa stanowiąca zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz dotacja dla Funduszu Kościelnego | 7 697,0 | 9 730,0 | 10 868,0 | 10 868,0 | 141,2 | 111,7 | 100,0 |
| 2.3.2. | § 3110 Świadczenia społeczne | 324 462,3 | 415 351,0 | 460 851,0 | 458 352,6 | 141,3 | 110,4 | 99,5 |
| 3. | 851 – Ochrona zdrowia | 11 132,1 | 10 585,0 | 10 585,0 | 10 239,6 | 92,0 | 96,7 | 96,7 |
| 3.1. | 85156 – Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego | 11 132,1 | 10 585,0 | 10 585,0 | 10 239,6 | 92,0 | 96,7 | 96,7 |

| Lp. | Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | | | 6:3 | 6:4 | 6:5 |
|--------|--|-----------|----------------------|--------------------|-----------|------|-------|-------|
| | | Wykonanie | Ustawa ¹⁾ | Budżet po zmianach | Wykonanie | | | |
| | | tys. zł | | | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 |
| 3.1.1. | § 4130 Składki na ubezpieczenie zdrowotne | 11 132,1 | 10 585,0 | 10 585,0 | 10 239,6 | 92,0 | 96,7 | 96,7 |
| 4. | 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej | 14,3 | 8,0 | 15,2 | 12,0 | 83,9 | 150,0 | 78,9 |
| 4.1. | 85335 – Refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC | 5,0 | 8,0 | 8,0 | 4,8 | 96,0 | 60,0 | 60,0 |
| 4.1.1. | § 3030 Różne wydatki na rzecz osób fizycznych | 5,0 | 8,0 | 8,0 | 4,8 | 96,0 | 60,0 | 60,0 |
| 4.2. | 85395 – Pozostała działalność | 9,3 | 0,0 | 7,2 | 7,2 | 77,4 | - | 100,0 |
| 4.2.1. | § 3110 Świadczenia społeczne | 9,3 | 0,0 | 7,2 | 7,2 | 77,4 | - | 100,0 |

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2020.

8.5. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTALNO-RENTOWEGO

| Lp. | Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | | | 4:3 | 6:3 | 6:4 | 6:5 |
|---|---|--------------|--|------------------|--------------|-------|-------|-------|-------|
| | | Wykonanie | Plan według ustawy budżetowej ¹ | Plan po zmianach | Wykonanie | | | | |
| | | | | | | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| Część A. | | | | | | | | | |
| I | Zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz celowy | 17 885 801,8 | 17 830 502,0 | 17 783 864,0 | 17 387 464,9 | 99,7 | 97,2 | 97,5 | 97,8 |
| 1. | Emerytury rolnicze | 13 360 961,3 | 13 099 290,0 | 13 100 863,0 | 12 918 544,0 | 98,0 | 96,7 | 98,6 | 98,6 |
| 2. | Renty rolnicze | 3 463 319,1 | 3 619 457,0 | 3 576 046,0 | 3 361 599,4 | 104,5 | 97,1 | 92,9 | 94,0 |
| 3. | Zasiłki macierzyńskie | 188 087,1 | 189 605,0 | 183 605,0 | 172 518,6 | 100,8 | 91,7 | 91,0 | 94,0 |
| 4. | Zasiłki pogrzebowe | 196 493,6 | 203 982,0 | 203 982,0 | 215 225,9 | 103,8 | 109,5 | 105,5 | 105,5 |
| 5. | Pozostałe świadczenia | 676 940,7 | 718 168,0 | 719 368,0 | 719 577,0 | 106,1 | 106,3 | 100,2 | 100,0 |
| Część B. Plan finansowy w układzie memoriałowym | | | | | | | | | |
| I | Stan funduszu na początek roku, w tym: | 77 212,3 | -133 338,0 | -133 338,0 | -133 338,2 | - | - | 100,0 | 100,0 |
| 1. | Środki pieniężne | 281 101,1 | 101 182,0 | 101 182,0 | 101 181,8 | 36,0 | 36,0 | 100,0 | 100,0 |
| 2. | Należności | 174 563,1 | 159 063,0 | 159 063,0 | 159 063,1 | 91,1 | 91,1 | 100,0 | 100,0 |
| 3. | Zobowiązania, z tego: | 378 542,3 | 393 583,0 | 393 583,0 | 393 583,1 | 104,0 | 104,0 | 100,0 | 100,0 |
| 3.1. | niewymagalne | 378 542,3 | 393 583,0 | 393 583,0 | 393 583,1 | 104,0 | 104,0 | 100,0 | 100,0 |
| Przychody: | | | | | | | | | |
| II | - bez refundacji kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i innych transferów | 20 011 992,0 | 20 070 324,0 | 20 073 686,0 | 19 994 949,0 | 100,3 | 99,9 | 99,6 | 99,6 |
| | - z refundacją kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i innych transferów | 21 453 642,8 | 21 422 471,0 | 21 425 833,0 | 21 345 468,8 | 99,9 | 99,5 | 99,6 | 99,6 |
| 1. | Dotacja z budżetu państwa | 18 510 831,3 | 18 497 155,0 | 18 450 517,0 | 18 430 121,4 | 99,9 | 99,6 | 99,6 | 99,9 |
| 2. | Składki (przypis) | 1 370 734,3 | 1 099 555,0 | 1 099 555,0 | 1 043 422,7 | 80,2 | 76,1 | 94,9 | 94,9 |
| 3. | Pozostałe przychody (przypis) | 55 191,5 | 41 040,0 | 41 040,0 | 42 762,5 | 74,4 | 77,5 | 104,2 | 104,2 |
| 4. | Refundacja kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i inne transfery | 1 441 650,8 | 1 352 147,0 | 1 352 147,0 | 1 350 519,8 | 93,8 | 93,7 | 99,9 | 99,9 |
| 5. | Przelewy redystrybucyjne, z tego: | 75 234,8 | 75 842,0 | 75 842,0 | 69 007,5 | 100,8 | 91,7 | 91,0 | 91,0 |
| 5.1. | Odpis z funduszu składkowego | 75 234,8 | 75 842,0 | 75 842,0 | 69 007,5 | 100,8 | 91,7 | 91,0 | 91,0 |
| 6. | Środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 | - | 356 732,0 | 406 732,0 | 409 634,9 | - | - | 114,8 | 100,7 |

| Lp. | Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | | | 4:3 | 6:3 | 6:4 | 6:5 |
|-----------------------------|--|--------------|--|------------------|--------------|-------|-------|-------|-------|
| | | Wykonanie | Plan według ustawy budżetowej ¹ | Plan po zmianach | Wykonanie | | | | |
| | | | | | | w % | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| III | Koszty: | | | | | | | | |
| | - bez świadczeń zbiegowych i innych transferów | 20 222 542,5 | 20 220 495,0 | 20 223 857,0 | 19 832 234,9 | 100,0 | 98,1 | 98,1 | 98,1 |
| | - ze świadczeniami zbiegowymi i innymi transferami | 21 664 193,3 | 21 572 642,0 | 21 576 004,0 | 21 182 754,7 | 99,6 | 97,8 | 98,2 | 98,2 |
| 1. | Transfery na rzecz ludności | 19 327 501,4 | 19 182 649,0 | 19 136 011,0 | 18 738 016,3 | 99,3 | 97,0 | 97,7 | 97,9 |
| 1.1. | - emerytury i renty rolnicze | 16 824 280,4 | 16 718 747,0 | 16 676 909,0 | 16 280 143,4 | 99,4 | 96,8 | 97,4 | 97,6 |
| 1.2. | - zasiłki pogrzebowe | 196 493,6 | 203 982,0 | 203 982,0 | 215 225,9 | 103,8 | 109,5 | 105,5 | 105,5 |
| 1.3. | - zasiłki macierzyńskie | 188 087,1 | 189 605,0 | 183 605,0 | 172 518,6 | 100,8 | 91,7 | 91,0 | 94,0 |
| 1.4. | - pozostałe świadczenia | 676 940,7 | 718 168,0 | 719 368,0 | 719 577,0 | 106,1 | 106,3 | 100,2 | 100,0 |
| 1.5. | - świadczenia zbiegowe i inne transfery | 1 441 650,8 | 1 352 147,0 | 1 352 147,0 | 1 350 519,8 | 93,8 | 93,7 | 99,9 | 99,9 |
| 1.6. | - odsetki | 48,7 | - | - | 31,6 | - | 64,9 | - | - |
| 2 | Pozostałe, w tym: | 574 528,0 | 625 845,0 | 625 845,0 | 625 845,0 | 108,9 | 108,9 | 100,0 | 100,0 |
| 2.1 | - odpis na fundusz administracyjny | 574 528,0 | 625 845,0 | 625 845,0 | 625 845,0 | 108,9 | 108,9 | 100,0 | 100,0 |
| 3. | Składki na ubezpieczenia zdrowotne finansowane z dotacji budżetu | 1 760 455,3 | 1 762 648,0 | 1 762 648,0 | 1 762 252,4 | 100,1 | 100,1 | 100,0 | 100,0 |
| 4. | Inne koszty | 1 708,6 | 1 500,0 | 1 500,0 | 2 863,6 | 87,8 | 167,6 | 190,9 | 190,9 |
| 5. | Koszty przeciwdziałania COVID-19 | - | - | 50 000,0 | 53 777,4 | - | - | - | 107,6 |
| IV | Stan funduszu na koniec roku (I+II-III, w tym:) | -133 338,2 | -283 509,0 | -283 509,0 | 29 375,9 | 212,6 | - | - | - |
| 1. | Środki pieniężne | 101 181,8 | 176 530,0 | 176 530,0 | 285 704,8 | 174,5 | 282,4 | 161,8 | 161,8 |
| 2. | Należności | 159 063,1 | 161 678,0 | 161 678,0 | 139 081,8 | 101,6 | 87,4 | 86,0 | 86,0 |
| 3. | Zobowiązania, z tego: | 393 583,1 | 621 717,0 | 621 717,0 | 395 410,7 | 158,0 | 100,5 | 63,6 | 63,6 |
| 3.1. | - niewymagalne | 393 583,1 | 621 717,0 | 621 717,0 | 395 410,7 | 158,0 | 100,5 | 63,6 | 63,6 |
| Część D. Dane uzupełniające | | | | | | | | | |
| 1. | Ściągalność składek w % | 102,2 | 99,6 | 99,6 | 102,8 | 97,5 | 100,6 | 103,2 | 103,2 |
| 2. | Przeciętna emerytura (finansowana z FER) łącznie bez dodatków w zł | 1 151,6 | 1 173,0 | 1 173,0 | 1 147,2 | 101,9 | 99,6 | 97,8 | 97,8 |
| 3. | Przeciętna emerytura (finansowana z FER) łącznie z dodatkami w zł | 1 261,5 | 1 281,0 | 1 281,0 | 1 263,5 | 101,5 | 100,2 | 98,6 | 98,6 |
| 4. | Przeciętna renta (finansowana z FER) łącznie bez dodatków w zł | 1 176,3 | 1 267,0 | 1 267,0 | 1 166,5 | 107,7 | 99,2 | 92,1 | 92,1 |

| Lp. | Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | | | 4:3 | 6:3 | 6:4 | 6:5 |
|-----|---|-----------|---|------------------|-----------|-------|-------|-------|-------|
| | | Wykonanie | Plan według ustawy budżetowej ¹⁾ | Plan po zmianach | Wykonanie | | | | |
| | | | | | | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 5. | Przeciętna renta (finansowana z FER) łącznie z dodatkami w zł | 1 219,8 | 1 312,0 | 1 312,0 | 1 220,2 | 107,6 | 100,0 | 93,0 | 93,0 |
| 6. | Liczba emerytur w tys. szt. | 883,0 | 852,0 | 852,0 | 852,0 | 96,5 | 96,5 | 100,0 | 100,0 |
| 7. | Liczba rent w tys. szt. | 237,0 | 230,0 | 230,0 | 230,0 | 97,0 | 97,0 | 100,0 | 100,0 |

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-40 z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego, zweryfikowanego przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2020.

8.6. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej
8. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
9. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Komisja Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
13. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

